

حقوق پدر و مادر بر فرزندان از روایات اهل بیت (ع)

حضرت لقمان در آیات 18 و 19 سوره لقمان چند نکته اخلاقی مهم را به فرزندش گوشزد می کند و ضرورت مراقبت پدر را نسبت به رفتارها و روحیات اخلاقی فرزندش آشکار می سازد:



آموزش رفتارها و روحیات صحیح اخلاقی:

حضرت لقمان در آیات 18 و 19 سوره لقمان چند نکته اخلاقی مهم را به فرزندش گوشزد می کند و ضرورت مراقبت پدر را نسبت به رفتارها و روحیات اخلاقی فرزندش آشکار می سازد:

– نسبت به مردم بی اعتنا نباش و روی از آنان مگردان: «لَتَصَرَّ خَدَّكَ لِلنَّاسِ»

– مغرورانه بر روی زمین راه مرو: «و لا تَمْشِ فِی الْاَرْضِ مَرَحًا» – در راه رفتن اعتدال را رعایت کن: «و اقصد فی مشیک»

– در سخن گفتن نیز اعتدال را رعایت کن و با صدای بلند حرف مزین: «و اغضض من صوتک»

مشورت کردن با فرزندان و توجه به دیدگاه های آنان:

پس از آنکه حضرت موسی از مجازات فرعون می گریزد و به قریه حضرت شعیب می رسد، به دختران آن حضرت در بالا کشیدن آب از چاه کمک می کند. آنگاه یکی از دختران حضرت شعیب، داستان را برای پدر تعریف می کند. بدین سبب آن حضرت، موسی را به خانه دعوت می کند و سپس با دختران جوان خود مشورت می کند که با این جوان چه رفتاری کنیم؟ قرآن سخن یکی از دختران را چنین نقل میکند:

«قَالَتْ اِحْذَاهُمَا یَا اَبْتَ اسْتَاْجِرْهُ اِنْ خَیْرٌ مِّنْ اسْتَاْجَرْتَ الْقَوٰی اِلٰیَّ» (مین؛ (قصص، 26) یکی از

دو دختر گفت: ای پدر، او را استخدام کن، چرا که بهترین کسی است که استخدام میکنی، هم نیرومند و هم در خور اعتماد است.» حضرت شعیب، پیشنهاد دخترش را می پذیرد.

این قطعه از داستان، قرآنی نشان می دهد که چگونه حضرت شعیب با آنکه خود پیامبر بود و می توانست بهترین تصمیم را بگیرد، به دختران خود شخصیت داد و با مشورت آنان، درباره حضرت موسی تصمیم گرفت. متأسفانه در این روزگار تعصب بی جای برخی والدین و خود رأی در امور خانوادگی باعث گریزان شدن فرزندان از کانون خانواده و به بیراهه رفتنشان می شود.

پرهیز از افراط در محبت:

«یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِکْرِ اللّٰهِ وَمَنْ یَّعْمَلْ ذٰلِکَ فَاُولٰٓئِکَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ» (منافقون، 9) ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اموال و فرزندان، شما را از یاد خدا غافل گرداند و هر کسی چنین کند از زیان کاران است.»

این آیه، مسلمانان را از محبت و علاقه زیاد به مال و فرزند که از یاد خدا غافل شوند، برحذر می دارد.

دغدغه های والدین و انتظارات فرزندان

توجه به آینده فرزندان و امنیت آنها:

«وَإِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَّاجْعَلْنِیْ وَبَنِیَّ اَنْ تَعْبُدَ الْاَصْنَامَ» (ابراهیم، 35) یاد کن هنگامی را که ابراهیم

گفت: پروردگار این شهر را ایمن گردان و مرا و فرزندانم را از پرستیدن بتها دور دار.»

این آیه نگرانی حضرت ابراهیم را از آینده فرزندانش بیان میکند. وی از خداوند برای فرزندانش امنیت، سلامت جسمی و اخلاقی را درخواست می کند.

برخورد دوستانه پدر و مادر

با فرزند به گونه ای که او اسرار خود را به آنها بگوید:

آیه چهارم سوره یوسف از روابط بسیار نزدیک و صمیمانه حضرت یوسف با پدرش حکایت می کند؛ به گونه ای که حضرت یوسف خواب عجیب و پر رمز و راز خود را تنها برای پدرش نقل می کند.

إِذْ قَالَ یُوسُفُ لَا تُخْبِیْهِ یَا اَبْتَ اِنِّیْ رَأِیتُ اَحَدَ عَشَرَ کَوْکَبًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَآیْتُھُمْ لِی سَاجِدِیْنَ»

هنگامیکه لقمان به پسر خویش در حالی که او را اندرز میداد گفت: ای پسرک من، به خدا شرک میاور که به راستی شرک ستمی

بزرگ است

فراهم آوردن زمینه مناسب

برای بازی و گردش فرزندان:

هنگامی که بردران حضرت یوسف از پدرشان درخواست میکنند که آن حضرت را به بازی و گردش (یرتع و یلعب) ببرند پدر، آنان را از این کار منع نمیکند؛ تنها نگرانی خودش را از وجود حوادث احتمالی اظهار می نماید. این جملات نشان می دهد که حضرت یعقوب به عنوان یک پدر نسبت به این حق فرزندش آگاهی داشته واز آن استقبال کرده است. آیه مورد نظر چنین است:

«أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ.»

* فرزندان در سن بلوغ

سرزنش فرزندان در برابر سهل انگاری ها:

در آیات 18 و 83 سورة یوسف، جمله یکسانی از حضرت یعقوب خطاب به فرزندان نقل می شود. ایشان در برابر کوتاهی فرزندان در مراقبت از حضرت یوسف (آیه 18) و برادرش بنیامین (آیه 83) خطاب به آنها

می گوید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا رَأَيْتُمْ أَنَّفُسَكُمْ أَفَرَأَيْتُمْ لَكُمْ فُضَبِّرَ جَمِيلٌ»؛ چنین نیست که می گوئید، بلکه نفس شما امری را به اشتباه برای شما آراسته است.»

گرچه داستانی که آنان برای کشته شدن حضرت یوسف ساخته بودند دروغ بود و جریانی را که درباره بنیامین و سرقت جام به دست وی نقل می کردند حقیقت داشت (حداقل به خیال خودشان) اما در هر

دو مورد دچار شتابزدگی و اشتباه در تصمیمگیری شده بودند و امری را که نادرست بود، درست پنداشته بودند. در چنین شرائطی است که حضرت یعقوب تذکر لازم رابه آنها داده، با سرزنش آنان و مذمت کار نادرستشان وظیفه پدری خود را در برابرشان انجام می دهد.

منبع: تبیان - محمدی